

The impact of book reading meetings on responsibility of 9-14 Years old members of Mood Public Library, focusing on teenage literature

Mohammad Javad HashemZadeh (corresponding author)

Associate Professor Associate Professor, Knowledge and Information Science, University of Birjand, Birjand, Iran
hashemzadeh@birjand.ac.ir

Maryam Khodkar

MSc in Knowledge and Information Science Associate Professor, Knowledge and Information Science, University of Birjand, Birjand, Iran
Maryam.khodkar@gmail.com

Mohammadreza Kiani

Assistant professor Knowledge and Information Science, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran
mreza@birjand.ac.ir

Mahmood Sangari

Assistant professor Knowledge and Information Science, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran
sangari@birjand.ac.ir

Abstract

Objective: Public libraries reading meetings cultivate the personality of teenagers and are very effective in their personal and social development. In addition, they promote the social status of public libraries in this field. Main purpose of this study was to investigate the impact of book reading meetings on responsibility of 9-14 years old members of Mood public library, focusing on teenagers' literature.

Methodology: This research was a quasi-experimental study designed by experimental and control groups. It had pre-test and post-test. It was performed on 40 randomly selected teenager users of the Mood Public Library. In this study, the teenagers' responsibility questionnaire (Nemati, 2007) was used. Its validity was determined by factor analysis and its reliability was determined by Cronbach's alpha (0.9). The statistical population of the research includes 120 teenage members of the public library of Maud city, of which 40 people were randomly appointed as samples in two groups of 20 people by random assignment method; Analysis of covariance and independent t test were used in data analysis.

Findings: The results showed that reading meetings increased the level of responsibility and all its components in the subjects. In the follow-up phase, it was found that responsibility and all its components (except fiduciary) have changed steadily among the subjects. The average responsibility of young library members (176.73) was significantly higher than the average (150) ($P < 0.05$) and less than the ideal (200). Significant difference between responsibility ($F = 156/048$, $P = 0.05$) and seven components: self-management ($F = 113/450$, $P = 0.05$), orderliness ($F = 99/984$, $P = 0.05$), legality ($F = 0.05$, $P = 742/94$), trustworthiness ($F = 0.05$, $P = 912/44$), conscientiousness ($F = 0.05$, $P = 674/16$), organization ($F > 0.05$, $P = 764/4$) ($F = F$) and progressiveness ($F = 32.308$, $P > 0.05$) were observed in both experimental and control groups. The follow-up stage showed that the average level of responsibility and six components of self-management, orderliness, legality, conscientiousness, organization and progressiveness have been increasing, but the average level of trustworthiness has decreased. Book reading meetings centered on juvenile literature have changed the organization of juveniles and caused planning in work, feasibility and investigation of matters, order, discipline, etc. in the experimental group.

Conclusion: According to the researcher's review, Book reading meetings centered on juvenile literature have led to changes in the responsibility and its components, i.e., self-management, orderliness, trustworthiness, conscientiousness, legality, organization, and progressiveness in teenagers. It can also be said that book reading meetings centered on juvenile literature have an effect on changing responsibility and its components. Teenagers have heard the concept of responsibility and its applications in a successful life from their peers in the meeting of book readers. The influence of the words of peers can be seen as a reason for increasing the effect of education.

Keywords: Book Reading Meeting, Adolescent Literature, Responsibility, Public Library

تأثیر نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان بر میزان مسؤولیت‌پذیری اعضای ۹ تا ۱۴ سال کتابخانه عمومی شهر مود

محمدجواد هاشم‌زاده

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه بیرجند، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی

hashemzadeh@birjand.ac.ir

مریم خودکار

کارشناس ارشد، دانشگاه بیرجند، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی

Maryam.khodkar@gmail.com

محمدرضا کیانی

استادیار، دانشگاه بیرجند، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی

mreza@birjand.ac.ir

محمود سنگری

استادیار، دانشگاه بیرجند، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی

msangari@birjand.ac.ir

چکیده

هدف: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان به‌عنوان یکی از برنامه‌های جنبی کتابخانه‌های عمومی باعث می‌گردد تا سهم برنامه‌های فرهنگی در پرورش شخصیت نوجوانان و رشد و بالندگی فردی و اجتماعی این قشر افزایش یابد و در برنامه‌ریزی و جهت‌دهی مناسب به سرمایه‌گذاری‌ها و بودجه‌های فرهنگی کشور و همچنین به شناخت جایگاه کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان نهادی اجتماعی کمک کند. هدف اصلی این پژوهش بررسی میزان تأثیر نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان بر مسؤولیت‌پذیری اعضای ۹ تا ۱۴ سال کتابخانه عمومی شهر مود است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است و در زمره تحقیقات آزمایشی از نوع شبه‌آزمایشی با طرح گروه آزمایش و کنترل است و دارای پیش‌آزمون- پس‌آزمون است. در جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه مسؤولیت‌پذیری نوجوانان (نعمتی، ۱۳۸۶) که شامل ۵۰ سؤال است و علاوه بر مسؤولیت‌پذیری هفت بعد آن را با استفاده از روش تحلیل عاملی مشخص نموده، استفاده شد. روایی محتوایی با نظر متخصصان تأیید و پایایی پرسش‌نامه از طریق آلفای کرونباخ (۰/۹۰) بدست آمد. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۲۰ عضو نوجوان کتابخانه عمومی شهر مود است که تعداد ۴۰ نفر به صورت تصادفی به‌عنوان نمونه در دو گروه ۲۰ نفری، به روش گمارش تصادفی انتصاب شدند؛ در تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل کواریانس و t مستقل بهره برده شد.

یافته‌ها: میانگین مسؤولیت‌پذیری اعضای نوجوان کتابخانه (۱۷۶/۷۳)، به‌طور معنی‌دار بیشتر از حد متوسط (۱۵۰) ($P < 0/05$) و کمتر از حد مطلوب (۲۰۰) بود. تفاوت معنی‌داری میان مسؤولیت‌پذیری ($F=156/048, P < 0/05$) و هفت مؤلفه: خود‌مدیریتی ($F=113/450, P < 0/05$)، نظم‌پذیری ($F=99/984, P < 0/05$)، قانونمندی ($F=94/742, P < 0/05$)، امانتداری ($F=44/912, P < 0/05$)، وظیفه‌شناسی ($F=16/674, P < 0/05$)، سازمان‌یافتگی ($F=4/764, P < 0/05$) و پیشرفت‌گرایی ($F=32/308, P < 0/05$) در دو گروه آزمایش و کنترل مشاهده شد. مرحله پیگیری نشان داد که میزان میانگین مسؤولیت‌پذیری و شش مؤلفه خود‌مدیریتی، نظم‌پذیری، قانونمندی، وظیفه‌شناسی، سازمان‌یافتگی و پیشرفت‌گرایی رو به فزونی بوده است اما میانگین مؤلفه امانتداری، کاهش یافته است.

۱ صالت/ارزش: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان منجر به تغییر مسؤولیت‌پذیری و مؤلفه‌های آن یعنی خود‌مدیریتی، نظم‌پذیری، امانتداری، وظیفه‌شناسی، قانونمندی، سازمان‌یافتگی و پیشرفت‌گرایی در نوجوانان شده است. همچنین می‌توان گفت که نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان در تغییر مسؤولیت‌پذیری و مؤلفه‌های آن تأثیر دارد.

واژگان کلیدی: نشست کتاب‌خوان، ادبیات نوجوانان، مسؤولیت‌پذیری، کتابخانه عمومی

مقدمه

امروزه با وجود ایجاد تغییرات عمیق فرهنگی در روش‌های زندگی، بسیاری از جوانان هنگام مواجه شدن با مسائل و رویدادهای زندگی، مهارت و توانایی لازم برای رویارویی با آن را ندارند و همین عدم مهارت و ضعف شخصیتی، باعث گشته است که نه تنها سعادت‌مندی و موفقیت را تجربه نمایند، بلکه دچار ناآرامی و مشکلات روحی گردند. غلبه بر مشکلات در موقعیت‌های مختلف زندگی، وابسته به این امر خطیر است که در پشت ظاهر هر فردی چگونه شخصیتی پرورش یافته است. آلپورت، روان‌شناس آمریکایی و یکی از اولین نظریه‌پردازان شخصیت بیان می‌دارد: شخصیت، سازمانی پویا در درون فرد است و متشکل از دستگاه‌های روانی - جسمانی است که رفتار و تفکر مشخصه انسان را تعیین می‌کند (سیدمحمدی، ۱۴۰۰).

مسئولیت‌پذیری (به عنوان بعدی از شخصیت و یا نوعی مهارت)، به خاطر منفعت‌هایی که برای اقتصاد، اجتماع و محیط زیست دارد، در نزد مدیران بیش از گذشته مورد توجه قرار گرفته است. در دین مبین اسلام نیز بر مسئولیت‌پذیری بسیار تأکید شده است چراکه اسلام دینی وظیفه‌گراست و اصول دین‌داری بدون مسئولیت و تعهد مفهومی ندارد (آذر مهر، ۱۳۹۱).

خواجانه نوری و همکاران (۱۳۹۳)، مسئولیت‌پذیری را عامل مهمی برای رشد پیشرفت‌های فردی و اجتماعی است. حد پایین مسئولیت‌پذیری در جامعه به مشکلات متعددی دامن می‌زند که از جمله آن‌ها می‌توان به کاهش اعتماد اجتماعی، بی‌تفاوتی سیاسی، بی‌تفاوتی زیست‌محیطی، بی‌تفاوتی اجتماعی، ستیزه و جدال اشاره کرد.

برای افزایش مسئولیت‌پذیری در میان اقشار مختلف جامعه باید ضمن جلوگیری از بروز بسیاری از مشکلات شخصیتی، توانایی‌های افراد جامعه تقویت گردد. بهترین سنین برای این امر خطیر، دوران کودکی و نوجوانی هست (طالبی و خوش‌بین، ۱۳۹۱). در آموزش باید از اصولی که می‌تواند به انتخاب افراد پختگی ببخشد، بهره برد و آن میزان مسئولیت‌پذیری در کارهای شخصی و اجتماعی است که می‌تواند از محیط خانه شروع شود و با کمک نهادهای دیگر ادامه یابد. در این راستا نهادهای اجتماعی می‌توانند بهترین فضا را برای ایجاد حس مشارکت و آموزش آن و رعایت حقوق دیگران فراهم آورند و حامی و همراه نوجوانانی باشند که در حال آماده شدن به محیطی وسیع‌تر از خانواده و مدرسه‌اند و می‌خواهند به کمک تجربیات جدیدی که کسب می‌کنند، احساس قدرت و مهم بودن کنند (میلبرن؛ نقل در نوحی و همکاران، ۱۳۹۴).

با توجه به آنچه گفته شد، شاید بتوان ایجاد و تکامل سرمایه اجتماعی را به عنوان مهم‌ترین کارکرد کتابخانه‌های عمومی برشمرد. کتابخانه‌های عمومی در واقع، با برگزاری جلسات متنوع و کارهای گروهی که در فضای رایگان کتابخانه‌های عمومی و تحت عنوان برنامه‌های فرهنگی برگزار می‌کند می‌تواند محیطی مطلوب برای رشد و مشارکت اجتماعی نوجوانان فراهم آورند تا با حضور در این برنامه‌های متنوع و سالم مسئولیت‌پذیری را در کنار سایر امور اجتماعی تمرین نمایند.

از جمله برنامه‌های فرهنگی مهم کتابخانه‌های عمومی کشور که از خردادماه ۱۳۹۴ در کتابخانه‌های عمومی کل کشور شروع به اجرا شد طرحی با عنوان نشست‌های کتاب‌خوان است، به گونه‌ای که طبق آمار بیان شده توسط اله یاری (۱۳۹۶)، طی دو سال نخستین بعد از اجرای این طرح بالغ بر ۲۰ هزار نشست کتاب‌خوان در سراسر کشور برگزار گردیده است. در نشست‌های کتاب‌خوان فرد به انتخاب خویش و راهنمایی‌های کتابدار کتابی را برمی‌گزیند و سپس آن را در جمعی صمیمی با دیگران به

¹ Milburn

اشتراک می‌گذارد. پریخ (۱۳۸۲)، در طی پژوهشی بیان داشته است، از جمله عواملی که در ساختن زندگی اجتماعی سالم و توانایی ارتباط با دیگران اثر دارند، مطالعه کتاب به نحوی است که توانایی برقراری ارتباط با دیگران و روحیه همکاری و همیاری را در افراد تقویت کنند که در نشست‌های کتاب‌خوان (که در واقع نوعی تعامل و مشارکت گروهی است) به این مهم پرداخته است.

پایین بودن حد مسؤولیت‌پذیری در جامعه، اقشار مختلف را با مشکلات متعددی مواجه می‌نماید با مدنظر بودن این مهم که نشست کتاب‌خوان سهم زیادی از فعالیت‌های فرهنگی کتابخانه‌های عمومی را در سال‌های اخیر به خود اختصاص داده است (به‌ویژه با محوریت ادبیات نوجوانان) و با توجه به اینکه کتابخانه فضای امنی برای تعامل و مشارکت اعضاء فراهم نموده است و از آنجا که پژوهش‌های اندکی در رابطه با مطالعه نقش کتابخانه‌های عمومی بخصوص فعالیت‌هایی چون نشست کتاب‌خوان، در تعاملات اجتماعی، مشارکت افراد و تقویت مهارت‌های لازم به ویژه مسؤولیت‌پذیری برای یک زندگی موفق انجام شده است.

جستجوهای پژوهشگران در پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف نشان داد که اوتاری نیا (۱۳۸۷)، در پژوهشی که به بررسی میزان نقش فعالیت‌های گروهی فوق‌برنامه بر سازگاری روانی-اجتماعی دانش‌آموزان استثنایی استان گیلان در سال تحصیلی ۸۵-۸۴ پرداخت، نتایج حاکی از آن بود که بین تمام فعالیت‌های فوق‌برنامه مدنظر و سازگاری روانی اجتماعی، ضریب همبستگی بالایی وجود دارد و تمام این فعالیت‌های فوق‌برنامه نقش مثبت و تأثیرگذاری در شرایط هم‌زمان بر سازگاری روانی اجتماعی داشته است.

اسفندیاری مقدم و همکاران (۱۳۹۴)، نیز طی پژوهشی تأثیر فعالیت کتابخانه‌ها را بر انعطاف‌پذیری، ابتکار، سیالی، بسط و در مجموع بر خلاقیت ارزیابی نمودند و دریافتند که فعالیت‌های کتابخانه‌ها در حد زیادی بر بهبود خلاقیت و مؤلفه‌های آن مؤثر بوده است. صراف‌زاده و همکاران (۱۳۹۶)، نیز طی پژوهشی ثابت نمودند که فعالیت‌های فوق‌برنامه و انجام کارهای گروهی باهم سن و سالان، می‌تواند مشارکت اجتماعی نوجوانان و خانواده‌ها را گسترش بخشد.

مسلمان و کریم‌زاده (۱۳۹۷)، پژوهشی با هدف ارزیابی اثربخشی تبلیغات طرح‌های کتاب‌خوانی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور بر میزان جذب افراد به کتابخانه‌های عمومی، از نظر کاربران کتابخانه‌های عمومی استان زنجان انجام دادند. جامعه آماری پژوهش آنان، شامل ۳۳۳ مراجعه‌کننده به کتابخانه‌های عمومی استان زنجان بود و نوع پژوهش کاربردی و روش مورد استفاده پیمایشی-توصیفی بوده است. ابزار اندازه‌گیری پرسش‌نامه است و برای آزمون فرضیات پژوهش از آمار توصیفی و استنباطی استفاده نمودند. در طی این پژوهش آنان دریافتند که میان ابعاد تبلیغات طرح ملی نشست کتاب‌خوان و ایجاد علاقه، جلب توجه، ایجاد تمایل و عمل انتخاب ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به آزمون‌های اجراشده و نظر مراجعه‌کنندگان در اولویت بندی برگزاری طرح‌های کتاب‌خوانی، طرح نشست کتاب‌خوان، در رتبه اول قرار رفته است. به طور کلی از دیدگاه مراجعه‌کنندگان و اعضاء کتابخانه‌های عمومی استان زنجان طرح نشست کتاب‌خوان مثرتر بوده و همسو با نیازهای اطلاعاتی افراد است و موافقت زیادی نسبت به برگزاری طرح‌های مزبور دارند.

میمنت‌آبادی (۱۳۹۷)، پژوهشی با هدف مقایسه تأثیر برنامه‌های جانبی کتاب‌خوان (نشست کتاب‌خوان مدرسه‌ای و جمع‌خوانی) در اطلاع‌فراشناختی از راهبردهای مطالعه (مطالعه کلی، مطالعه حل مسأله و مطالعه حمایتی) دانش‌آموزان نوجوان دبیرستانی شهر صحنه انجام داد. مطالعه‌ی وی نیمه تجربی و با استفاده از طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون انجام و با استفاده از یک گروه کنترل و سه گروه آزمایش بود. وی به شیوه‌ی نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای از بین چندین دبیرستان دخترانه، دو دبیرستان انتخاب نمود. سپس، از بین دانش‌آموزان این دبیرستان‌ها ۶۰ نوجوان دانش‌آموز که معیارهای ورود به پژوهش را داشتند انتخاب نمود؛ و با استفاده از پرسش‌نامه به جمع‌آوری اطلاعات پرداخت. او به این نتیجه نهایی رسید که برنامه‌های نشست کتاب‌خوان و جمع‌خوانی اطلاع و آگاهی فراشناختی دانش‌آموزان مقطع متوسطه، از راهبردهای مطالعه کارآمدتر و اثربخش‌تر می‌سازد؛ همچنین برنامه‌های جانبی کتاب‌خوان در مراکز آموزشی (در همه سطوح) قابل اجرا هستند؛ بنابراین نهادهای آموزشی، فرهنگی و اجتماعی کشور باید برنامه‌ریزی دقیق و منسجمی در این راستا داشته باشند. مونته‌گومری^۱ (۲۰۱۴)، در طی پژوهشی با عنوان «ارزیابی فضای کتابخانه: رفتار یادگیری کاربران در کتابخانه» به انجام مطالعه موردی بر روی کتابخانه‌ای به نام آنلین، در کالج رلینز پرداخت و پی برد که کتابداران با ظهور کتاب‌ها، مقالات، مجلات الکترونیکی و غیره کاهش تعداد ورود کاربران به کتابخانه‌ها را تجربه کردند؛

پکودوجان^۲ (۲۰۱۶)، پژوهشی با هدف مطالعه تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر داستان را بر کودکان انجام داد. وی در این پژوهش طرح آزمایشی با گروه کنترل پیش‌آزمون-پس‌آزمون را استفاده نمود. ۶۰ کودک پنج تا شش ساله در این پژوهش (۳۰ کودک در گروه آزمایش، ۳۰ کودک در گروه کنترل) شرکت کردند. در گروه آزمایش، آموزش مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر داستان، برای کودکان دو بار در هفته به مدت پنج هفته اجرا شده است. در حالی که گروه کنترل در هیچ یک از این جلسات آموزشی شرکت نداشتند. نتایج بدست آمده نشان داد که: در خرده‌مقیاس مهارت‌های بین شخصی کودکان در گروه، مهارت‌های مقابله با فشار همسالان، مهارت‌های توضیح کلامی، مهارت‌های خودکنترلی، مهارت‌های ایجاد هدف، مهارت‌های گوش دادن، مهارت‌های تکمیل وظایف، مهارت‌های پذیرش نتایج، تفاوت بسیار زیادی بین میانگین نمرات گروه آزمایش و کنترل وجود دارد. همچنین تحلیل و بررسی نتایج نشان داد که بین آموزش مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر داستان و یادگیری مهارت‌های اجتماعی ارتباط معناداری وجود دارد و با این تحقیق می‌توان دریافت که مهارت‌های اجتماعی را با برنامه‌های آموزشی مناسب چون داستان می‌توان توسعه داد.

اومارو همکاران^۳ (۲۰۱۷)، طی نظرسنجی از نوجوانان و جوانان، به بررسی جایگاه استفاده از کتابخانه‌های عمومی در جهت پیشرفت این قشر پرداخته است. وی در تحقیقش به چهار حوزه‌ی تحقیق در مناطق شهری و روستایی شامل ۸۰۰ پاسخ‌دهنده، در مالزی به‌عنوان پایه این تحقیق نگاه کرده است. نتایج نشان داد که ۶/۴۸ درصد از پاسخ‌دهندگان (جوانان) از شرایط تسهیلات ارائه شده در کتابخانه‌های عمومی راضی بودند و ۱۹/۷ درصد دیگر از تسهیلات ارائه شده بسیار راضی بودند. این

¹ Montgomery

² Pekdoğan

³ Omar and etal

نشان می‌دهد که بیش از نصف (۶۸/۳٪) از نوجوانان و جوانان پاسخگو احساس می‌کنند که امکانات ارائه‌شده در کتابخانه‌های عمومی شرایط خوب و مناسبی دارد و به‌درستی برای استفاده از مردم امکانات لازم را فراهم نموده‌اند؛ در حالی که ۲۲/۹ درصد به‌طور متوسط راضی؛ ۴/۲ درصد ناراضی و ۴/۶ درصد خیلی ناراضی از تسهیلات ارائه شده بودند. وی همچنین طی پژوهشش دریافت که کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مراکز یادگیری، نقش مهمی در پیشرفت نوجوانان و جوانان دارند و مهم است که نقش کتابخانه‌های عمومی را در پیشرفت اجتماعی قشر نوجوان و جوان جامعه درک کنیم و دستورالعمل و استانداردهای برنامه‌ریزی جدیدی برای توسعه آینده‌ی کتابخانه‌های عمومی مورد نیاز است.

خرازی و دلگشایی (۲۰۱۹)، در طی پژوهشی به بررسی و ارزیابی رویکرد شناختی در آموزش و پرورش و نتیجه آن بر میزان مسؤلیت‌پذیری در دو گروه از کودکان پرداختند نتایج نشان داد کودکانی که با رویکرد شناختی آموزش داده شده‌اند در مقایسه با افرادی که این آموزش را ندیده‌اند، از مسؤلیت‌پذیری بیشتری نسبت به خود و دیگران و محیط برخوردارند. لوالرمان و کارابنیک (۲۰۲۲)، تحقیقی را با عنوان «اندازه‌گیری معنای درک معلمان از مسؤلیت‌پذیری برای بروندادهای آموزشی بر روی دو نمونه از معلمان آمریکایی و آلمانی» انجام داده‌اند و دریافته‌اند که مسؤلیت‌پذیری از خود کارآمدی معلم‌ها جداست و نیز یادآوری بین مسؤلیت‌پذیری و خود کارآمدی از طریق انواع بروندادهای آموزشی (موفقیت دانش‌آموزان، انگیزش آنان و ارتباط با آنها و تدریس) متفاوت است.

و اما پیشینه‌های پژوهشی نشان می‌دهد که کتابخانه‌ها، موضوع مطالعات فراوانی بوده‌اند و پژوهشگران خوش‌ذوقی، با توجه به اهمیت موضوع مطالعه در جامعه، به بررسی ابعاد گوناگون کتابخانه‌ها پرداخته‌اند (اشرفی‌ریزی، ۱۳۸۳؛ شکوهیان، ۱۳۹۰؛ سوری، ۱۳۹۵؛ اکبرنژاد، ۱۳۹۷). عده‌ای محیط فیزیکی و مواد آن را مورد بررسی قرار داده‌اند، عده‌ای نقش آن را در افزایش سرانه مطالعه، عده‌ای میزان رضایت کاربران را و موارد فراوان دیگری از این قبیل. اگر کارکردهای کتابخانه‌های عمومی را بخواهیم به دو بخش بالقوه و بالفعل تقسیم کنیم باید گفت که به‌حق، محققین چه در داخل و چه در خارج کشور در رابطه با کارکردهای بالفعل کتابخانه‌های عمومی چون امانت‌دهی، تأمین منابع و غیره پژوهش‌های خوبی انجام داده‌اند (کیان‌راد و همکاران ۱۳۹۶؛ پی.پی.کی، ۲۰۱۷؛ سین و کیم، ۲۰۰۸) و اما مبحث کارکردهای بالقوه کتابخانه‌های عمومی، موضوعی است که هم‌اکنون، بیش از گذشته مورد توجه محققین قرار گرفته است و در گذشته آن‌چنان که شایسته آن بوده است به‌ویژه در ایران به آن پرداخته نگشته است. این در حالی است که از جمله اهداف کتابخانه‌های عمومی، در گزارش حرفه‌ای ایفلا، ایجاد و تقویت مهارت‌های مورد نیاز افراد جامعه، بر شمرده شده است (فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابخانه‌ای، ۲۰۰۶) و از سویی این کارکردها جزو اهداف و رسالت‌های مدنظر نهادهای متولی کتابخانه‌های عمومی ایران است. هم‌اکنون در بسیاری از کتابخانه‌های عمومی معروف و بزرگ جهان، فعالیت‌های جنبی متنوعی جهت آموزش و کسب مهارت‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان برگزار می‌گردد.

این پژوهش به دنبال آن است تا قدمی در مسیر پر کردن خلأ نظری و کاربردی در زمینه انجام مطالعات مربوط، با نمایان نمودن پتانسیل کتابخانه‌های عمومی در رشد شخصیت و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی نوجوانان بردارد. هدف کلی

¹ Lauer mann & Karabenick

این پژوهش بررسی میزان تأثیر نشست کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان بر مسئولیت‌پذیری اعضای ۹ تا ۱۴ سال کتابخانه عمومی شهر مود است.

روش‌شناسی

این پژوهش از جهت هدف، پژوهشی از نوع کاربردی و از نظر نحوه جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها، از جمله پژوهش‌های آزمایشی از نوع شبه‌آزمایشی قرار داشت که با طرح گروه آزمایش و کنترل، با انجام پیش‌آزمون- پس‌آزمون و به دنبال آن یک مرتبه آزمون پیگیری با هدف تعیین میزان پایداری مداخله در اثر سپری شدن زمان بوده است.

روش اجرا

مرحله‌ی پیش‌آزمون: در این مرحله پرسش‌نامه مسئولیت‌پذیری نوجوانان (طراحی شده توسط نعمتی) را گروه آزمایش و همچنین گروه کنترل تکمیل نموده‌اند.

متغیر مستقل: برنامه مداخله‌ای که طی دو ماه، به تعداد ۱۰ جلسه (هر جلسه ۱۲۰ دقیقه) ارائه گردید (به پیوست پروتکل مورد نظر ارائه گردید)؛ که مخصوص گروه آزمایش بوده است و بر اساس برنامه نشست کتاب‌خوان الحاقی، گروه آزمایش که ۲۰ نفر از اعضای نوجوان کتابخانه بودند در نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان شرکت نمودند؛ و گروه کنترل که نیز ۲۰ نفر از اعضای نوجوان کتابخانه بودند در هیچ نشست کتاب‌خوانی شرکت نمودند.

مرحله‌ی پس‌آزمون: در این مرحله بعد از اتمام ۱۰ جلسه نشست کتاب‌خوان پرسش‌نامه مجدد توسط گروه آزمایش و همچنین گروه کنترل تکمیل گردید، این کار باهدف بررسی این موضوع که آیا مسئولیت‌پذیری در گروه آزمایش که شرکت‌کننده فعال در نشست‌های کتاب‌خوان بوده‌اند نسبت به گروه کنترل که در هیچ نشست کتاب‌خوانی شرکت نداشته‌اند تغییر نموده است یا خیر انجام گردیده است.

مرحله‌ی پیگیری: دو ماه بعد از برگزاری نشست‌های کتاب‌خوان مجدداً پرسش‌نامه مسئولیت‌پذیری نوجوانان بر روی گروه آزمایش انجام شد تا میزان پایداری مشخص گردد.

جامعه آماری

جامعه‌ی آماری در این پژوهش همه اعضای نوجوان کتابخانه عمومی شهر مود (۱۲۰ نفر) بوده است. نمونه آماری پژوهش شامل ۴۰ نفر از اعضای نوجوان کتابخانه عمومی امیرالمؤمنین (ع) شهر مود بود؛ ۲۰ نفر از اعضای نوجوان کتابخانه، به روش گمارش تصادفی به‌عنوان گروه آزمایش انتخاب شدند؛ و در برنامه مداخله‌ای (نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان) حضور فعال داشته و ۲۰ نفر دیگر به‌عنوان گروه کنترل در نشست‌های کتاب‌خوان مدنظر شرکت نداشتند.

در این پژوهش از پرسش‌نامه مسئولیت‌پذیری نعمتی (۱۳۸۶) که به‌صورت تخصصی به‌منظور سنجش مسئولیت‌پذیری نوجوانان ساخته شده و مورد هنجاریابی قرار گرفته است بهره برده شد. این پرسش‌نامه شامل ۵۰ سؤال است که علاوه بر مسئولیت‌پذیری هفت بعد آن را که با استفاده از روش تحلیل عاملی مشخص شدند به شرح زیر مورد سنجش و بررسی قرار می‌دهد:

خودمدیریتی سؤالات شماره ۲-۳-۴-۵-۷-۹-۱۳-۱۴-۳۳-۴۸، نظم‌پذیری سؤالات شماره ۱۹-۳۷-۳۹-۴۱-۴۳-۴۵-۴۶-۵۰، قانونمندی سؤالات شماره ۱۲-۱۶-۲۰-۲۲-۲۴-۲۶-۳۰-۳۲-۳۴-۴۰-۴۲-۴۴، امانتداری سؤالات شماره ۱۱-۱۸-۳۱-۲۵-۲۳، وظیفه‌شناسی سؤالات شماره ۱۷-۲۱-۲۶-۲۷، سازمان‌یافتگی سؤالات شماره ۶-۸-۱۰-۲۸-۳۶-۳۸ و پیشرفت‌گرایی سؤالات شماره ۱-۱۵-۳۵-۴۷. شیوه‌نمره‌گذاری و تفسیر در این پرسش‌نامه به این روش است که هر گویه شامل پنج گزینه است: "کاملاً موافقم=۵، موافقم=۴، نظری ندارم=۳، مخالفم=۲ و کاملاً مخالفم=۱". نمره‌گذاری بر مبنای طیف لیکرت ۵ درجه‌ای است. در سؤالاتی که مستقیم نمره‌گذاری می‌شوند، اگر آزمودنی گزینه کاملاً مخالفم را انتخاب کند، نمره یک و اگر گزینه مخالفم را انتخاب کند نمره دو و اگر گزینه کاملاً موافقم را انتخاب کند، نمره پنج می‌گیرد. نمره‌گذاری سؤالات معکوس برعکس است. یعنی سؤالات (۶، ۸، ۱۰، ۱۲، ۱۶، ۱۸، ۲۰، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۳۰، ۳۲، ۳۴، ۳۶، ۳۸، ۴۰، ۴۲، ۴۴، ۴۶). در پژوهش نعمتی، روایی محتوایی با نظر متخصصان تأیید و پایایی از روش همسانی درونی ضریب آلفای کرونباخ برای آزمون مسؤولیت‌پذیری نوجوانان ۰/۹۱ بدست آمد. در پژوهش حاضر مجدداً پایایی از طریق آلفای کرونباخ سنجیده شد که مقدار آن ۰/۹۰ بدست آمد. در این پژوهش جهت تحلیل داده‌هایی که به وسیله پرسش‌نامه گردآوری شده‌اند نرم‌افزار اسپاس به کاررفته است و روش‌های آمار توصیفی مثل جدول توزیع فراوانی مطلق و درصد فراوانی برای قیاس اطلاعات مورد استفاده قرار گرفت و آزمون‌های آماری تحلیل کوواریانس و t مستقل در بخش استنباطی و طرح اندازه‌گیری مکرر در مرحله پیگیری استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در گروه آزمایش تعداد ۶ نفر مرد (۳۰ درصد) و تعداد ۱۴ نفر زن (۷۰ درصد) شرکت داشته‌اند و در گروه کنترل تعداد ۸ نفر مرد (۴۰ درصد) و تعداد ۱۲ نفر زن (۶۰ درصد) حضور داشته‌اند. بیشترین تعداد شرکت‌کنندگان در گروه آزمایش مربوط به نوجوانان ۹ تا ۱۲ سال (۱۲ نفر)، و بیشترین افراد حاضر در گروه کنترل را نوجوانان ۱۲ تا ۱۴ سال (۱۱ نفر)، تشکیل می‌دهند.

سوال: میزان مسؤولیت‌پذیری نوجوانان ۹ تا ۱۴ سال کتابخانه در چه حدی است؟

قبل از استفاده از آزمون تی تک نمونه، از نرمال بودن داده‌ها باید اطمینان کرد، بدین منظور از بدین منظور آزمون کولوموگوروف-اسمیرنوف استفاده شد که در متغیر وابسته و همه مؤلفه‌های آن سطح معنی‌داری آزمون بزرگ‌تر از ۰/۰۵ بدست آمد که نشان‌دهنده نرمال بودن این متغیرهاست. جهت یافتن جواب این سؤال، از آزمون تک نمونه استفاده گردیده است در این آزمون فرضیه صفر میزان مسؤولیت‌پذیری نوجوانان ۹ تا ۱۴ سال کتابخانه در حد متوسط است در نظر گرفته شده است.

جدول ۱. آزمون تک نمونه

مقدار آزمون = ۱۵۰								
متغیر	تعداد آزمودنی‌ها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	تفاوت میانگین	آماره t	سطح معنادار	معنادار

پیش‌آزمون	۴۰	۱۷۶/۷۳	۲۲/۷۶۹	۳۹	۲۶/۷۲۵	۷/۴۲۴	۰/۰۰۰۱	بله
-----------	----	--------	--------	----	--------	-------	--------	-----

با توجه به جدول ۱ از آنجایی که سطح معنی‌داری کوچک‌تر از ۰/۰۵ است. فرضیه صفر رد می‌شود؛ بنابراین میانگین مسؤولیت‌پذیری اعضای نوجوان کتابخانه در ابتدای پژوهش به‌طور معنی‌دار بیشتر از حد متوسط (۱۵۰) بوده است ($P < 0/05$)، $t = 7/424$.

فرضیه اول: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان، بر مسؤولیت‌پذیری اعضای نوجوان کتابخانه تأثیر گذار است.

جهت آزمون این فرضیه از تحلیل کوواریانس استفاده گردیده است که نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است، بررسی همگنی واریانس‌ها از جمله مفروضه‌های آزمون تحلیل کوواریانس است بدین جهت آزمون لوین استفاده گردیده است که جدول زیر نتایج آن را نشان می‌دهد:

جدول ۲: آزمون همگنی واریانس‌ها (لوین)

F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معنادار
۳/۸۳۰	۱	۳۸	۰/۰۵۸

همان‌گونه که در جدول ۲؛ مشهود است سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، دو گروه از همگنی واریانس‌ها برخوردار است و این مفروضه موجود است.

جدول ۳: نتایج تحلیل کوواریانس برای متغیر شرکت در نشست‌های کتاب‌خوان در تغییر مسؤولیت‌پذیری

منبع متغیر	مجموع مجذورها	درجات آزادی	میانگین مجذورها	F	سطح معنادار
مدل تصحیح شده	۲۹۳۵۱/۵۱۰	۲	۱۴۶۷۵/۷۷۵	۱۳۳/۲۸۲	۰/۰۰۰۱
عرض از مبدأ	۲۱۵۵/۴۶۲	۱	۲۱۵۵/۴۶۲	۱۹/۵۷۵	۰/۰۰۰۱
مسؤولیت‌پذیری - مقایسه پیش‌آزمون با پس‌آزمون	۱۳۴۳۱/۴۱۰	۱	۱۳۴۳۱/۴۱۰	۱۲۱/۹۸۱	۰/۰۰۰۱
تفاوت گروه‌ها در پس‌آزمون	۱۷۱۸۲/۵۴۸	۱	۱۷۱۸۲/۵۴۸	۱۵۶/۰۴۸	۰/۰۰۰۱
خطا	۴۰۷۴/۰۹۰	۳۷	۱۱۰/۱۱۱		
مجموع	۱۶۷۲۰۵۶/۰۰۰	۴۰			

طبق نتایج تحلیل کوواریانس ۳ تفاوت معنی‌داری میان مسؤولیت‌پذیری دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان در گروه آزمایش ایجاد شده است. به عبارت دیگر شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان باعث تغییر مسؤولیت‌پذیری اعضای نوجوان عضو کتابخانه در گروه آزمایش شده است و دو گروه کنترل و آزمایش نمره‌های پس‌آزمونشان با یکدیگر متفاوت است ($F=156/048, P<0/05$).

فرضیه دوم: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان، بر خود مدیریتی اعضای نوجوان کتابخانه تأثیر گذار است.

جهت آزمون این فرضیه از تحلیل کوواریانس استفاده گردیده است که نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است، بررسی همگنی واریانس‌ها از جمله مفروضه‌های آزمون تحلیل کوواریانس است بدین جهت آزمون لوین استفاده گردیده است که جدول زیر نتایج آن را نشان می‌دهد:

جدول ۴: آزمون همگنی واریانس‌ها (لوین)

F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معنادار
۲/۸۲۳	۱	۳۸	۰/۱۰۱

همان‌گونه که در جدول ۴؛ مشهود است سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، دو گروه از همگنی واریانس‌ها برخوردار است و این مفروضه موجود است.

جدول ۵: نتایج تحلیل کوواریانس برای متغیر خود مدیریتی

منبع متغیر	مجموع مجذورها	درجات آزادی	میانگین مجذورها	F	سطح معنادار
مدل تصحیح شده	۱۵۶۲/۸۱۵	۲	۷۸۱/۴۰۸	۱۳۱/۲۴۹	۰/۰۰۰۱
عرض از مبدأ	۱۱۳/۷۱۴	۱	۱۱۳/۷۱۴	۱۹/۱۰۰	۰/۰۰۰۱
خود مدیریتی - مقایسه پیش آزمون با پس آزمون	۸۷۳/۹۱۵	۱	۸۷۳/۹۱۵	۱۴۶/۷۸۷	۰/۰۰۰۱
تفاوت گروه‌ها در پس آزمون	۶۷۵/۴۳۸	۱	۶۷۵/۴۳۸	۱۱۳/۴۵۰	۰/۰۰۰۱
خطا	۲۲۰/۲۸۵	۳۷	۵/۹۵۴		
مجموع	۶۵۳۰۴/۰۰۰	۴۰			

طبق نتایج تحلیل کوواریانس جدول ۵ تفاوت معنی‌داری میان خود مدیریتی دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان در گروه آزمایش ایجاد شده است. به عبارت دیگر شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان باعث تغییر خود مدیریتی اعضای نوجوان عضو کتابخانه در گروه آزمایش شده است و دو گروه کنترل و آزمایش نمره‌های پس‌آزمونشان با یکدیگر متفاوت است ($F=113/450, P < 0/05$).

فرضیه سوم: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان، بر نظم‌پذیری اعضای نوجوان کتابخانه تأثیرگذار است.

جهت آزمون این فرضیه از تحلیل کوواریانس استفاده گردیده است که نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است، بررسی همگنی واریانس‌ها از جمله مفروضه‌های آزمون تحلیل کوواریانس است بدین جهت آزمون لوین استفاده گردیده است که جدول زیر نتایج آن را نشان می‌دهد:

جدول ۶: آزمون همگنی واریانس‌ها (لوین)

F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معنادار
۰/۴۷۷	۱	۳۸	۰/۴۹۴

همان گونه که در جدول ۶؛ مشهود است سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، دو گروه از همگنی واریانس‌ها برخوردار است و این مفروضه موجود است.

جدول ۷: نتایج تحلیل کوواریانس برای متغیر نظم‌پذیری

منبع متغیر	مجموع مجذورها	درجات آزادی	میانگین مجذورها	F	سطح معنادار
مدل تصحیح شده	۱۳۹۵/۱۵۰	۲	۶۹۷/۵۷۵	۹۷/۰۹۵	۰/۰۰۰۱
عرض از مبدأ	۱۶۷/۷۸۳	۱	۱۶۷/۷۸۳	۲۳/۳۵۴	۰/۰۰۰۱
نظم‌پذیری - مقایسه پیش‌آزمون با پس‌آزمون	۷۱۴/۵۲۵	۱	۷۱۴/۵۲۵	۹۹/۴۵۴	۰/۰۰۰۱
تفاوت گروه‌ها در پس‌آزمون	۷۱۸/۳۲۷	۱	۷۱۸/۳۲۷	۹۹/۹۸۴	۰/۰۰۰۱
خطا	۲/۱۳۸	۲۷	۰/۰۷۹		
مجموع	۵۸۴/۸۴۷	۳۰			

طبق نتایج تحلیل کوواریانس جدول ۷ تفاوت معنی‌داری میان نظم‌پذیری دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان در گروه آزمایش ایجاد شده است به عبارت دیگر شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان باعث تغییر نظم‌پذیری اعضای نوجوان عضو کتابخانه در گروه آزمایش شده است و دو گروه کنترل و آزمایش نمره‌های پس‌آزمونشان با یکدیگر متفاوت است ($F=۹۹/۹۸۴, P < ۰/۰۵$).

فرضیه چهارم: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان، بر قانونمندی اعضای نوجوان کتابخانه تأثیرگذار است.

جهت آزمون این فرضیه از تحلیل کوواریانس استفاده گردیده است که نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است، بررسی همگنی واریانس‌ها از جمله مفروضه‌های آزمون تحلیل کوواریانس است بدین جهت آزمون لوین استفاده گردیده است که جدول زیر نتایج آن را نشان می‌دهد:

جدول ۸: آزمون همگنی واریانس‌ها (لوین)

F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معنادار
۳/۹۹۲	۱	۳۸	۰/۰۵۳

همان گونه که در جدول ۸؛ مشهود است سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، دو گروه از همگنی واریانس‌ها برخوردار است و این مفروضه موجود است.

جدول ۹: نتایج تحلیل کوواریانس برای متغیر قانونمندی

منبع متغیر	مجموع مجذورها	درجات آزادی	میانگین مجذورها	F	سطح معنادار
مدل تصحیح شده	۲۰۳۹/۶۷۰	۲	۱۰۱۹/۸۳۵	۷۶/۸۹۳	۰/۰۰۰۱
عرض از مبدأ	۳۴۱/۵۷۸	۱	۳۴۱/۵۷۸	۲۵/۷۵۴	۰/۰۰۰۱

۰/۰۰۰۱	۷۰/۶۶۱	۹۳۷/۱۷۰	۱	۹۳۷/۱۷۰	قانونمندی- مقایسه پیش‌آزمون با پس‌آزمون
۰/۰۰۰۱	۹۴/۷۴۲	۱۲۵۶/۵۶۲	۱	۱۲۵۶/۵۶۲	تفاوت گروه‌ها در پس‌آزمون
		۱۳/۲۶۳	۳۷	۴۹۰/۷۳۰	خطا
			۴۰	۸۶۰۷۰/۰۰۰	مجموع

طبق نتایج تحلیل کواریانس جدول ۹ تفاوت معنی‌داری میان قانونمندی دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان در گروه آزمایش ایجاد شده است به عبارت دیگر شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان باعث تغییر قانونمندی اعضای نوجوان عضو کتابخانه در گروه آزمایش شده است و دو گروه کنترل و آزمایش نمره‌های پس‌آزمونشان با یکدیگر متفاوت است ($F=94/742, P<0/05$).

فرضیه پنجم: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان، بر امانتداری اعضای نوجوان کتابخانه تأثیرگذار است.

جهت آزمون این فرضیه از تحلیل کواریانس استفاده گردیده است که نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است، بررسی همگنی واریانس‌ها از جمله مفروضه‌های آزمون تحلیل کواریانس است بدین جهت آزمون لوین استفاده گردیده است که جدول زیر نتایج آن را نشان می‌دهد:

جدول ۱۰: آزمون همگنی واریانس‌ها (لوین)

F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معنادار
۰/۱۹۶	۱	۳۸	۰/۶۶۱

همان‌گونه که در جدول ۱۰؛ مشهود است سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، دو گروه از همگنی واریانس‌ها برخوردار است و این مفروضه موجود است.

جدول ۱۱: نتایج تحلیل کواریانس برای متغیر امانتداری

منبع متغیر	مجموع مجذورها	درجات آزادی	میانگین مجذورها	F	سطح معنادار
مدل تصحیح شده	۳۷۲/۲۳۴	۲	۱۸۶/۱۱۷	۵۶/۷۸۷	۰/۰۰۰۱
عرض از مبدأ	۱۲۲/۷۱۲	۱	۱۲۲/۷۱۲	۳۷/۴۴۱	۰/۰۰۰۱
امانتداری- مقایسه پیش‌آزمون با پس‌آزمون	۲۴۹/۷۳۴	۱	۲۴۹/۷۳۴	۷۶/۱۹۷	۰/۰۰۰۱
تفاوت گروه‌ها در پس‌آزمون	۱۴۷/۱۹۶	۱	۱۴۷/۱۹۶	۴۴/۹۱۲	۰/۰۰۰۱
خطا	۱۲۱/۲۶۶	۳۷	۳/۲۷۷		
مجموع	۲۸۰۵۶/۰۰۰	۴۰			

طبق نتایج تحلیل کواریانس جدول ۱۱ تفاوت معنی‌داری میان امانتداری دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان در گروه آزمایش ایجاد شده است به عبارت دیگر شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان با محوریت

ادبیات نوجوانان باعث تغییر امانتداری اعضای نوجوان عضو کتابخانه در گروه آزمایش شده است و دو گروه کنترل و آزمایش نمره‌های پس‌آزمونشان با یکدیگر متفاوت است ($F=44/912, P<0/05$).

فرضیه ششم: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان، بر وظیفه‌شناسی اعضای نوجوان کتابخانه تأثیرگذار است.

جهت آزمون این فرضیه از تحلیل کوواریانس استفاده گردیده است که نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است، بررسی همگنی واریانس‌ها از جمله مفروضه‌های آزمون تحلیل کوواریانس است بدین جهت آزمون لوین استفاده گردیده است که جدول زیر نتایج آن را نشان می‌دهد:

جدول ۱۲: آزمون همگنی واریانس‌ها (لوین)

F	درجه ازادی صورت	درجه ازادی مخرج	سطح معنادار
۰/۰۵۸	۱	۳۸	۰/۸۱۱

همان‌گونه که در جدول ۱۲؛ مشهود است سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، دو گروه از همگنی واریانس‌ها برخوردار است و این مفروضه موجود است.

جدول ۱۳: نتایج تحلیل کوواریانس برای متغیر وظیفه‌شناسی

منبع متغیر	مجموع مجذورها	درجات ازادی	میانگین مجذورها	F	سطح معنادار
مدل تصحیح‌شده	۱۱۷/۸۴۴	۲	۵۸/۹۲۲	۱۶/۴۰۰	۰/۰۰۰۱
عرض از مبدأ	۵۷/۴۰۲	۱	۵۷/۴۰۲	۱۵/۹۷۷	۰/۰۰۰۱
وظیفه‌شناسی - مقایسه پیش‌آزمون با پس‌آزمون	۶۷/۲۱۹	۱	۶۷/۲۱۹	۱۸/۷۱۰	۰/۰۰۰۱
تفاوت گروه‌ها در پس‌آزمون	۵۹/۹۰۵	۱	۵۹/۹۰۵	۱۶/۶۷۴	۰/۰۰۰۱
خطا	۱۳۲/۹۳۱	۳۷	۳/۵۹۳		
مجموع	۱۱۷۰۹/۰۰۰	۴۰			

طبق نتایج تحلیل کوواریانس جدول ۱۳ تفاوت معنی‌داری میان وظیفه‌شناسی دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان در گروه آزمایش ایجاد شده است به عبارت دیگر شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان باعث تغییر وظیفه‌شناسی اعضای نوجوان عضو کتابخانه در گروه آزمایش شده است و دو گروه کنترل و آزمایش نمره‌های پس‌آزمونشان با یکدیگر متفاوت است ($F=16/674, P<0/05$).

فرضیه هفتم: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان، بر سازمان‌یافتگی اعضای نوجوان کتابخانه تأثیرگذار است.

جهت آزمون این فرضیه از تحلیل کوواریانس استفاده گردیده است که نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است، بررسی همگنی واریانس‌ها از جمله مفروضه‌های آزمون تحلیل کوواریانس است بدین جهت آزمون لوین استفاده گردیده است که جدول زیر نتایج آن را نشان می‌دهد:

جدول ۱۴: آزمون همگنی واریانس‌ها (لوین)

F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معنادار
۱۲/۰۶۲	۱	۳۸	۰/۰۰۱

همان‌گونه که در جدول ۱۴؛ مشهود است سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، دو گروه از همگنی واریانس‌ها برخوردار نبوده‌اند.

جدول ۱۵: نتایج تحلیل کوواریانس برای متغیر سازمان‌یافتگی

منبع متغیر	مجموع مجذورها	درجات آزادی	میانگین مجذورها	F	سطح معنادار
مدل تصحیح‌شده	۳۲۷/۶۲۵	۲	۱۶۳/۸۱۳	۳۴/۳۸۴	۰/۰۰۰۱
عرض از مبدأ	۱۶۹/۰۱۷	۱	۱۶۹/۰۱۷	۳۵/۴۷۷	۰/۰۰۰۱
سازمان‌یافتگی - مقایسه پیش‌آزمون با پس‌آزمون	۱۴۲/۷۲۵	۱	۱۴۲/۷۲۵	۲۹/۹۵۸	۰/۰۰۰۱
تفاوت گروه‌ها در پس‌آزمون	۲۱۴/۲۸۲	۱	۲۱۴/۲۸۲	۴۴/۹۷۸	۰/۰۰۰۱
خطا	۱۷۶/۲۷۵	۳۷	۴/۷۶۴		
مجموع	۱۸۰۶۰/۰۰۰	۴۰			

طبق نتایج تحلیل کوواریانس جدول ۱۵ تفاوت معنی‌داری میان سازمان‌یافتگی دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان در گروه آزمایش ایجاد شده است به عبارت دیگر شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان باعث تغییر امانتداری اعضای نوجوان عضو کتابخانه در گروه آزمایش شده است و دو گروه کنترل و آزمایش نمره‌های پس‌آزمونشان با یکدیگر متفاوت است ($F=44/978, P<0/05$).

فرضیه هشتم: نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان، بر پیشرفت گرای اعضای نوجوان کتابخانه تأثیر گذار است.

جهت آزمون این فرضیه از تحلیل کوواریانس استفاده گردیده است که نتایج این آزمون در جدول‌های زیر آمده است، بررسی همگنی واریانس‌ها از جمله مفروضه‌های آزمون تحلیل کوواریانس است بدین جهت آزمون لوین استفاده گردیده است که جدول زیر نتایج آن را نشان می‌دهد:

جدول ۱۶: آزمون همگنی واریانس‌ها (لوین)

F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معنادار
۰/۹۴۰	۱	۳۸	۰/۳۳۸

همان‌گونه که در جدول ۱۶؛ مشهود است سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، دو گروه از همگنی واریانس‌ها برخوردار است و این مفروضه موجود است.

جدول ۱۷: نتایج تحلیل کوواریانس برای متغیر پیشرفت گرای

منبع متغیر	مجموع مجزورها	درجات آزادی	میانگین مجزورها	F	سطح معنادار
مدل تصحیح شده	۱۹۷/۸۵۳	۲	۹۸/۹۲۶	۶۴/۷۲۹	۰/۰۰۰۱
عرض از مبدأ	۲۴/۹۵۰	۱	۲۴/۹۵۰	۱۶/۳۲۵	۰/۰۰۰۱
پیشرفت‌گرایی - مقایسه پیش‌آزمون با پس‌آزمون	۱۱۹/۴۵۳	۱	۱۱۹/۴۵۳	۷۸/۱۶۰	۰/۰۰۰۱
تفاوت گروه‌ها در پس‌آزمون	۴۹/۳۷۶	۱	۴۹/۳۷۶	۳۲/۳۰۸	۰/۰۰۰۱
خطا	۵۶/۵۴۷	۳۷	۱/۵۲۸		
مجموع	۲۸۰۵۶/۰۰۰	۴۰			

طبق نتایج تحلیل کواریانس جدول ۱۷ تفاوت معنی‌داری میان پیشرفت‌گرایی دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان در گروه آزمایش ایجاد شده است به عبارت دیگر شرکت در جلسات نشست کتاب‌خوان باعث تغییر پیشرفت‌گرایی اعضای نوجوان عضو کتابخانه در گروه آزمایش شده است و دو گروه کنترل و آزمایش نمره‌های پس‌آزمونشان با یکدیگر متفاوت است ($F=۳۲/۳۰۸, P<۰/۰۵$).

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به بررسی‌های انجام شده، نتایج نشان می‌دهد نوجوانانی که عضو کتابخانه‌های عمومی هستند از مسئولیت‌پذیری خوبی برخوردارند و در همین راستا، نتایج پژوهش‌های یونسی و همکاران (۱۳۸۹)، رحیمی (۱۳۹۴)، صالحی (۱۳۹۲)، نعمتی (۱۳۸۷)، زیرک‌راد (۱۳۹۴) و خرازی و دلگشایی (۲۰۱۰)، با یافته‌های پژوهش حاضر هم‌راستا است. یافته‌های پژوهش قربانی واقعی و همکاران (۱۳۸۴)، حاکی از آن بود که میانگین مسئولیت‌پذیری در بین شهروندان از ۱۰۰ عدد ۵۷ را به خود اختصاص داده است و آگاهی شهروندی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی اثر معنادار دارد و قادر است تا ۳۸ درصد تغییرات آن را برآورد نماید که این نتایج با یافته‌های پژوهش حاضر هم‌جهت است.

نشست‌های کتاب‌خوان، موجب تغییر مسئولیت‌پذیری نوجوانان گشته و روی هم‌رفته موجب افزایش خودمدیریتی، نظم‌پذیری، قانونمندی، امانتداری، وظیفه‌شناسی، سازمان‌یافتگی و پیشرفت‌گرایی در گروه آزمایش شده است. در مرحله پیگیری که دو ماه پس از اتمام نشست‌های کتاب‌خوان بر روی نوجوانان گروه آزمایش صورت گرفت، نتایج نشان داد میزان مسئولیت‌پذیری نوجوانان شرکت‌کننده در نشست، در مرحله پس‌آزمون ($M=۲۲۲/۳۵۰$) و پیگیری ($M=۲۲۱/۴۰۰$)، نسبت به پیش‌آزمون ($M=۱۷۵/۷۵۰$)، افزایش پیدا کرده است، بنابراین فرض تحقیق تأیید گشته است.

از آنجا که نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان برگزار شده است؛ استدلال می‌شود که ادبیات نوجوانان ابزاری برای آموزش غیرمستقیم مهارت‌های اجتماعی چون مسئولیت‌پذیری است. مسئولیت‌پذیری به‌طور غیرمستقیم آموزش داده شده به مراتب تأثیر بیشتری بر نوجوان داشته چراکه با روحیه استقلال‌طلبی‌اش سازگاری بیشتر دارد و با یافته‌های پژوهش‌های پکودوجان (۲۰۱۶) و نسل‌سراجی (۱۳۹۵) با یافته‌های پژوهش حاضر همخوان است.

در نشست‌های کتاب‌خوان برگزار شده، نوجوانان از اطلاعات، نکات آموزنده و کاربردی ۲۰ عنوان کتاب ادبی بهره برده‌اند که افزایش آگاهی از مهارت‌های اجتماعی خود می‌تواند دلیلی بر افزایش پیش‌آمادگی مهارت‌هایی چون مسئولیت‌پذیری و مؤلفه‌های آن باشد. یافته‌های پژوهش قربانی واقعی و همکاران (۱۳۸۴) و بهرامی و همکاران (۱۳۸۲) یافته‌های پژوهش حاضر همخوان است.

نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان موجب تغییر خود مدیریتی نوجوانان گشته است و این تغییر نشان‌دهنده آن است که خویشتن‌داری برای رسیدن به اهداف و تأکید بر جبران ناکامی‌ها و شکست‌ها، کنترل و هدایت واکنش‌های هیجانی و احساسات خویش در برابر دیگران و در موقعیت‌های گوناگون و رهبری کردن رفتارها به‌طور مثبت با شرکت در نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان افزایش یافته است. در مرحله پیگیری، نتایج نشان داد میزان مسئولیت‌پذیری نوجوانان شرکت‌کننده در نشست، در مرحله پس‌آزمون ($M=44/000$) و پیگیری ($M=44/100$)، نسبت به پیش‌آزمون ($M=36/000$)، افزایش پیدا کرده است؛ بنابراین فرض تحقیق تأیید گشته است.

نشست‌های کتاب‌خوان، موجب تغییر نظم‌پذیری نوجوانان گشته و این نشان‌دهنده این است که شرکت در نشست‌ها موجب افزایش دقت و نگهداری در استفاده از وسایل و جایگزین نمودن صحیح آنان، قبل از انجام کار آمادگی لازم را داشتن، مرتب و تمیز بودن و رعایت بهداشت در گروه آزمایش شده است. در مرحله پیگیری نتایج نشان داد میزان نظم‌پذیری نوجوانان شرکت‌کننده در نشست، در مرحله پس‌آزمون ($M=40/150$) و پیگیری ($M=40/400$)، نسبت به پیش‌آزمون ($M=31/550$)، افزایش پیدا کرده است؛ بنابراین فرض تحقیق تأیید گشته است.

از سویی، نوجوانانی که در نشست‌های کتاب‌خوان شرکت داشته‌اند با حضور خویش و پایبندی به نکاتی چون به‌موقع پس آوردن کتاب، قرار دادن هر کتابی در جایگاه مناسب خویش، تمیز نگه‌داشتن کتاب‌های امانتی و محیط کتابخانه هنگام حضور در آن، مرتب و تمیز حاضر شدن در جمع، به‌موقع حضور یافتن در نشست و اتمام به‌موقع مطالبی که قصد مطرح نمودن آن در جلسه دارد به تمرین و تقویت نظم‌پذیری شان کمک گشته است. نتایج پژوهش نعمتی (۱۳۸۷)، رحیمی (۱۳۹۴) و کودوجان (۲۰۱۶) با نتایج این پژوهش هم‌راستا است و با توجه به آنچه گفته شد می‌توان نتیجه گرفت برنامه‌هایی چون نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان قابلیت ارتقاء نظم‌پذیری را در افراد دارد.

نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان موجب تغییر قانونمندی نوجوانان گشته و شرکت در نشست‌های کتاب‌خوان باعث افزایش درک قوانین گروهی و پیروی از قواعد، معیار و هنجارهای اجتماعی، در موقعیت‌های گوناگون احساس التزام عمل، رعایت حقوق دیگران و مقید بودن نسبت به دیگران در گروه آزمایش شده است. در مرحله پیگیری نتایج نشان داد میزان قانونمندی نوجوانان شرکت‌کننده در نشست، در مرحله پس‌آزمون ($M=50/950$) و پیگیری ($M=52/850$)، نسبت به پیش‌آزمون ($M=39/550$)، افزایش پیدا کرده است؛ بنابراین فرض تحقیق تأیید گشته است. با توجه به آنچه گفته شد می‌توان نتیجه گرفت برنامه‌هایی چون نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان قابلیت ارتقاء قانونمندی را در افراد دارد.

نشست‌های کتاب‌خوان، موجب تغییر امانتداری نوجوانان گشته و افزایش وفادار بودن نسبت به پیمان و متعهد بودن نسبت به حفظ جان و مال و حقوق دیگران در گروه آزمایش شده است. در مرحله پیگیری نتایج نشان داد میزان امانتداری نوجوانان عضو کتابخانه در مرحله پیش‌آزمون ($M=19/750$)، پس‌آزمون ($M=28/000$) افزایش پیدا کرده است بنابراین فرض تحقیق تایید گشته است و اما میزان امانتداری اعضای نوجوان در مرحله پیگیری ($M=23/250$) نسبت به مرحله پس‌آزمون ($M=28/000$) کاهش داشته است.

نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان موجب تغییر وظیفه‌شناسی نوجوانان گشته و موجب افزایش انجام تکالیف و امور به نحو شایسته و بدون تذکر سایرین در گروه آزمایش شده است. در مرحله پیگیری نتایج نشان داد میزان مسؤلیت‌پذیری نوجوانان شرکت‌کننده در نشست، در مرحله پس‌آزمون ($M=18/050$) و پیگیری ($M=18/900$) نسبت به پیش‌آزمون ($M=14/750$)، افزایش پیدا کرده است.

در نشست‌های کتاب‌خوان، نوجوانی که کتابی را انتخاب نموده و معرفی و تحلیل برای سایرین را برعهده گرفته است و سعی در هر چه بهتر انجام دادن کارش دارد، فردی مسؤلیت‌پذیر است و مسؤلیت‌پذیری خود با وظیفه‌شناسی رابطه‌ای تنگاتنگ دارد نتایج پژوهش نعمتی (۱۳۸۷)، نیز نشان داد که هرچه مسؤلیت‌پذیری در نوجوانان بیشتر باشد، وظیفه‌شناسی نیز بیشتر است و این با یافته‌های پژوهش حاضر همخوان است. نتایج پژوهش کیولی و ویکرز^۱ نشان دادند افرادی که در آزمون وظیفه‌شناسی نمره بالایی بدست آورده‌اند، به مسؤل بودن، کارآمد بودن و قابل اعتماد بودن گرایش بیشتری داشتند (نقل در صالحی، ۱۳۹۲) که این نتایج با یافته‌های پژوهش حاضر همخوان است.

با توجه به نتایج بدست آمده تفاوت معنی‌داری بین سازمان‌یافتگی دو گروه آزمایش و کنترل بعد از شرکت گروه آزمایش در نشست‌های کتاب‌خوان مشاهده گردید به عبارتی نشست‌های کتاب‌خوان، موجب تغییر سازمان‌یافتگی نوجوانان گشته و موجب برنامه‌ریزی در کارها، امکان‌سنجی و بررسی امور، نظم، انضباط و غیره در گروه آزمایش شده است. در مرحله پیگیری نتایج نشان داد میزان سازمان‌یافتگی نوجوانان شرکت‌کننده در نشست، در مرحله پس‌آزمون ($M=28/000$) و پیگیری ($M=23/250$)، نسبت به پیش‌آزمون ($M=19/750$)، افزایش پیدا کرده است.

نوجوانان در نشست کتاب‌خوان در ابتدا به کمک و مشورت کتابدار برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و مدیریت زمان را فرامی‌گرفتند تا بتوانند به نحو مطلوبی در نشست ارائه مطلب دهند بنابراین تصور می‌شود که تجربه حضور در نشست‌های کتاب‌خوان می‌تواند در فرد سازمان‌یافتگی را تقویت کند.

از سویی با درک نکات آموزنده مرتبط با سازمان‌یافتگی در لابه‌لای مباحث هم سن و سالان و محتویات کتاب‌های اطلاعات وی از سرمایه‌های اجتماعی چون امکان‌سنجی و بررسی امور، نظم، انضباط و غیره افزایش یافته است و افزایش آگاهی خود مقدمه‌ای برای عملکرد مطلوب‌تر در هنگام نیاز است. پژوهش تاتل^۲ (۲۰۰۶)، نشان داد نوجوانانی که آموزش مهارت‌های

¹ Kewley & Vickers

² Tuttle

زندگی را دیده‌اند، نسبت به سایرین از توانایی تصمیم‌گیری که بخشی از سازمان‌یافتگی است بیشتر برخوردار گشته‌اند؛ بنابراین میان نتایج پژوهش حاضر و پژوهش‌های مطرح‌شده هم‌جهتی وجود دارد.

نشست‌های کتاب‌خوان موجب تغییر پیشرفت‌گرایی نوجوانان گشته و انگیزه‌ی درونی برای به سرانجام رساندن موفقیت‌آمیز یک وظیفه و تکلیف، میل به بهتر شدن، دستیابی به درجه مشخصی از شایستگی در امور و رسیدن به یک هدف معین در گروه آزمایش شده است. در مرحله پیگیری نتایج نشان داد میزان پیشرفت‌گرایی نوجوانان شرکت‌کننده در مرحله پس‌آزمون ($M=18/100$) و پیگیری ($M=18/200$)، نسبت به پیش‌آزمون ($M=15/950$)، افزایش پیدا کرده است که با پژوهش کاکس و همکاران (۲۰۰۰) هم‌سو است.

با توجه به آنکه در نشست‌های کتاب‌خوان، هر نوجوان شرکت‌کننده موظف بوده یک کتاب با محوریت ادبیات نوجوانان با انتخاب و اختیار خویش (با راهنمایی‌های کتابدار) برگزیند؛ پس از مطالعه کتاب باید تصمیم می‌گرفت که چه مطالبی و به چه نحوی و در چه زمانی در نشست کتاب‌خوان با سایرین به اشتراک بگذارد. بنابراین نوجوان با شرکت در نشست کتاب‌خوان تصمیماتی را اتخاذ نموده است و بدین تربیت به صورت عملی فراگرفته است که چنانچه در موقعیت انتخاب قرار بگیرد چگونه از پس این موضوع برآید و به چه نکاتی (با توجه به راهنمایی‌های کتابدار) باید هنگام تصمیم‌گیری توجه نماید تا بتواند تعارضاتی را که هنگام تصمیم با آن روبرو به‌درستی هدایت کند؛ بنابراین شرکت در نشست کتاب‌خوان موقعیت را برای افزایش مؤلفه پیشرفت‌گرایی که تصمیم‌گیری زیرمجموعه‌ای از آن است فراهم نموده است. پیشرفت‌گرایی خود با مسؤلیت‌پذیری رابطه‌ی تنگاتنگ دارد. نتایج پژوهش‌های اعتمادی‌فر (۱۳۹۳) و نعمتی (۱۳۸۶) با یافته‌های پژوهش حاضر هم‌خوان است.

نتایج دریافت شده از پژوهش اشتمان (۲۰۰۵)، تأیید می‌کند که دریافت آموزش مهارت‌های لازم برای زندگی در شناسایی پیشرفت یا هدف در زندگی و کارایی شخصی تأثیر بسزایی دارد. تصور بر این است که حضور در محیط فرهنگی و علمی چون کتابخانه و شرکت در برنامه‌هایی چون نشست کتاب‌خوان و استفاده از منابعی که هر یک نشانه‌ای از پیشرفت علم و دانایی است می‌تواند تأثیری مثبت بر پیشرفت نوجوانان در زمینه‌های مختلف از جمله تحصیل داشته باشد. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج اشتمان هم‌راستا است. بات (۲۰۱۰)، با توجه به اهمیت بالقوه و فراوان منابع کتابخانه بر کودکان و نوجوانان تأثیر استفاده از کتابخانه را بر روی نتایج علمی دانش‌موزان نوجوان را مثبت اعلام نموده است.

با توجه به یافته‌های بدست آمده مشخص شد، نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان منجر به تغییر مسؤلیت‌پذیری و مؤلفه‌های آن یعنی خودمدیریتی، نظم‌پذیری، امانتداری، وظیفه‌شناسی، قانونمندی، سازمان‌یافتگی و پیشرفت‌گرایی در نوجوانان شده است. به عبارت دیگر نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان منجر به افزایش مسؤلیت‌پذیری و مؤلفه‌های آن در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل که در نشست‌های مدنظر شرکت نداشته‌اند شده است؛ پس می‌توان نتیجه گرفت که نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت ادبیات نوجوانان در تغییر مسؤلیت‌پذیری و مؤلفه‌های آن تأثیر دارد. نتایج تحقیقات مشابه با یافته‌های این تحقیق هم‌خوان است.

با توجه به یافته‌های این پژوهش پیشنهادهای کاربردی و همچنین پیشنهادهایی برای پژوهش‌گران آینده ارائه می‌شود.

کتابدارانی که جهت تحقق اهداف بنیادی چون ایجاد و تقویت سرمایه‌های اجتماعی تلاش می‌نمایند مورد تشویق واقع گردند و نقش فعال و انعطاف‌پذیر در اجرای فعالیت‌های جنبی کتابخانه به آنان داده شود. همچنین از نوجوانان در رابطه با فعالیت‌های جنبی کتابخانه و فضای آن، نظرخواهی گردد. کتابداران به تغییر و تحولات لازم بنا بر مقتضیات زمان در فعالیت‌های جنبی کتابخانه واقف گردند. اجازه تصمیم‌گیری و حق انتخاب کتاب مورد علاقه، در برنامه‌های جنبی و مرتبط با کتاب به نوجوانان که استقلال‌طلبی خصوصیت ویژه سنشان است داده شود.

جهت تقویت مسئولیت‌پذیری از همان سال‌های نخستین زندگی توسط مسئولین امر تعلیم و تربیت برنامه‌ریزی‌های منسجم و دقیقی صورت گیرد.

جلساتی با ماهیت نشست‌های کتاب‌خوان که در آن مطالعه، حق انتخاب، اظهارنظر، کار گروهی با هم سن و سالان و بحث و مناظره گنجانده شده باشد و فرصتی مناسب جهت کسب و ارتقاء مهارت‌های اجتماعی باشد بیش‌ازپیش توسط کتابخانه‌های عمومی برگزار گردد.

پیشنهاد می‌گردد تأثیر نشست‌های کتاب‌خوان علاوه بر مسئولیت‌پذیری در رابطه با سایر مؤلفه‌های روان‌شناسی چون خلاقیت، نوآوری، عزت‌نفس و سایر مهارت‌های اجتماعی چون تعاملات و ارتباطات اجتماعی، به عنوان کارکردهای بالقوه کتابخانه‌های عمومی و یا به عبارتی آثار و نتایج فعالیت‌های جنبی مورد تحقیق و پژوهش قرار گیرد.

پیشنهاد می‌گردد علاوه بر تأثیر نشست‌های کتاب‌خوان بر مسئولیت‌پذیری تأثیر سایر فعالیت‌های جنبی کتابخانه‌های عمومی بر مسئولیت‌پذیری و سایر مهارت‌های اجتماعی مورد تحقیق و پژوهش قرار گیرد.

پیشنهاد می‌گردد تأثیر نشست‌های کتاب‌خوان با محوریت کتاب‌هایی جز ادبیات نوجوانان (مانند کتاب‌های تاریخی، سرگذشت‌نامه‌ها، علم و فن‌آوری) بر مسئولیت‌پذیری نوجوانان مورد پژوهش واقع شود.

پیشنهاد می‌گردد تأثیر نشست‌های کتاب‌خوان و سایر برنامه‌های جنبی کتابخانه‌های عمومی بر مسئولیت‌پذیری و دیگر مهارت‌های اجتماعی در شهرهای مختلف و مناطق جغرافیایی مختلف مورد پژوهش واقع شود و نتایج آن با یکدیگر مقایسه گردد.

سپاسگزاری

نویسندگان شرکت‌کنندگان در پژوهش قدردانی می‌کنند.

منابع

آذر مهر، فاطمه (۱۳۹۱). شناخت وظایف و مسئولیت‌پذیری: جایگاه وظیفه‌شناسی و مسئولیت‌پذیری در قرآن و سنت (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). حوزه علمیه خراسان، مشهد، ایران.

ادهمی، عبدالرضا و اکبرزاده، الهام (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر حفظ محیط‌زیست. مجله تخصصی جامعه‌شناسی، ۱(۱۲)، ۳۷-۶۲.

اسفندیاری مقدم، علیرضا؛ محقق، حسین و رضوی ملایری، زهرا (۱۳۹۴). تأثیر فعالیت‌های کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان بر خلاقیت کودکان (مطالعه موردی: شهر همدان). تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۱(۸۱)، ۲۵۹-۲۷۶.

- اشرفی‌ریزی، حسن (۱۳۸۳). درآمدی بر مطالعه و نقش خدمات ویژه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگ مطالعه. تهران: چاپار.
- اعتمادی‌فرد، مهدی (۱۳۹۳). نگرش‌ها و رفتارهای ایرانیان در زمینه ازدواج فامیلی. دو فصلنامه مطالعات جنسیت و خانواده، ۱(۲)، ۶۱-۷۸.
- اکبرنژاد، رضا (۱۳۹۷). باورهای انگیزشی مطالعه و رابطه‌ی آن با عملکرد سازمانی کارکنان و استفاده‌ی اعضا از کتابخانه‌های عمومی (رساله دکترای تخصصی). دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران.
- اله‌یاری فومنی، محمد (۱۳۹۶، ۲۸ فروردین). هدایت نشست‌های کتاب‌خوان به سمت مدارس در سال ۹۶. (شماره خبر ۴۲۶۶). بازیابی شده از: <https://www.iranpl.ir/news/4266>
- اوتاری‌نیا، محمدعلی (۱۳۸۷). نقش فعالیت‌های گروهی فوق برنامه بر سازگاری روانی اجتماعی دانش‌آموزان استثنایی استان گیلان. تعلیم و تربیت کودکان استثنایی، ۸۷، ۳-۱۳.
- بهتویی، لادن (۱۳۸۶). مشارکت و مسؤلیت‌پذیری در پرتو فعالیت‌های غیر رسمی. رشد معلم، ۴۵، ۲۰۹-۴۸.
- پریرخ، مهری (۱۳۸۲). نقش ادبیات کودکان و نوجوانان در پاسخگویی به نیازهای آنان. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۳(۳)، ۲۳-۲۶.
- خواجانه‌نوری، بیژن؛ مساوات، سید ابراهیم و ریاحی، زهرا (۱۳۹۳). رابطه سبک زندگی و مسؤلیت‌پذیری فردی و اجتماعی، مطالعه موردی: نوجوانان دبیرستانی شیراز. علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۴(۵)، ۱۹-۳۶.
- سوری، سارا (۱۳۹۵). شناسایی عناصر طراحی داخلی کتابخانه‌های عمومی سازگار با شرایط اجتماعی، فنی و اقتصادی ایران: بازطراحی فضای داخلی کتابخانه عمومی شهید دستغیب (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه خوارزمی، تهران.
- شکوهیان، محبوبه (۱۳۹۰). بررسی نیازهای اطلاعاتی نوجوانان ۱۵-۱۸ ساله از کتابخانه‌های تحت پوشش نهاد کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
- شولتز، دوان‌پی؛ شولتز، سیدنی. ال (۱۴۰۰). **نظریه‌های شخصیت**. ترجمه یحیی سیدمحمدی. تهران، ویرایش.
- صالحی، معصومه (۱۳۹۲). تحلیل و ارزیابی میزان مسؤلیت‌پذیری دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر اصفهان به‌عنوان حوزه‌ای از برنامه درسی پوچ (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.
- صراف‌زاده، مریم؛ محمدی منفرد، رباب و عزرا سقلی، محمد (۱۳۹۶). کتابخانه به‌عنوان مکانی برای تعامل اجتماعی. ماهنامه ارتباط علمی، ۲(۴۲)، ۱-۱۰.
- طالبی، ابوتراب، و خوش‌بین، یوسف (۱۳۹۱). مسؤلیت‌پذیری اجتماعی نوجوانان. فصلنامه علوم اجتماعی، ۵۹، ۲۳۸-۲۰۸.
- کیان‌راد، زهرا؛ فهیم‌نیا، فاطمه و نقشینه، نادر (۱۳۹۶). ارزیابی خدمات جنبی کتابخانه‌های وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی شهر تبریز و نقش آن در توسعه فرهنگ مطالعه مخاطبان کودک و نوجوان آن. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲(۴۱)، ۶۰-۶۰.
- مسلمان، طاهره و کریم‌زاده، مهناز (۱۳۹۷). اثربخشی تبلیغ طرح‌های کتاب‌خوانی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور بر جذب مخاطب از نظر اعضای کتابخانه: مطالعه موردی کتابخانه‌های عمومی استان زنجان. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۴(۳)، ۴۶۱-۴۷۸.
- ملایی، ابراهیم (۱۳۹۱). شناسایی راه‌های بهبود خدمات جنبی در کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان از دیدگاه کاربران بر مبنای رهنمودهای ایفلا و یونسکو (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
- میمنت‌آبادی، زیبا (۱۳۹۷). مقایسه نقش برنامه‌های جانبی کتاب‌خوان (نشست کتاب‌خوان، نشست مدرسه‌ای و جمع‌خوانی) بر آگاهی فراشناختی از راهبردهای مطالعه اعضای کتابخانه‌های عمومی شهرستان صحنه (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه پیام نور، کرمانشاه، ایران.
- نعمتی، پری سیما (۱۳۸۶). تهیه و هنجاریابی آزمون دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر تهران در دو بعد شخصی و اجتماعی. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه علامه، تهران، ایران.
- نوحی، نزهت؛ عسکری، زهرا و مرادی، فرهاد (۱۳۹۴، بهمن). آموزش مهارت‌های اجتماعی در کلیله و دمنه (با تکیه بر همکاری، همدلی، مسؤلیت‌پذیری و خویش‌داری). هشتمین همایش پژوهش‌های زبان و ادبیات فارس (ص. ۱۴۹۵-۱۵۱۱)، زنجان، ایران.

- Adhami, A.R and Akbarzadeh, E. (2018), the study of factors affecting the preservation of the environment. *Specialized Journal of Sociology*, 1(12), 37-62. (in Persian)
- Akbarnejad, R. (2017). Study motivational beliefs and its relationship with the organizational performance of employees and members' use of public libraries (PhD thesis). Ferdowsi University, Mashhad, Iran. (in Persian)
- alah Yaari Fomeni, M. (28 April 2016). Directing book reading meetings to schools in 1996. (News number 4266). Retrieved from: <https://www.iranpl.ir/news/4266>. (in Persian)
- Ashrafi-Rizi, H.(1383). An introduction to reading and the role of special services of public libraries in the development of reading culture. Tehran: Chapar. (in Persian)
- Azarmehr, F.(2011). Recognizing duties and responsibility: the position of duty and responsibility in the Qur'an and Sunnah (Master's Thesis). Khorasan Seminary, Mashhad, Iran. (in Persian)
- Behtooi, L.(2016). Participation and responsibility in the light of informal activities. *Teacher development*. 209,45-48. (in Persian)
- Bhatt, R. (2010). The impact of public library uses on reading, television, and academic libraries. *Journal of Urban Economics*, 68 (2), 148-166.
- Cox, E., Swinbourne, K., Pip, C. & Laing, S. (2000). *A safe place to go: libraries and social capital*. University of Technology, the State Library of New South Wales, Sydney.
- Dent, V. F. (2012). *An exploratory study of the impact of the Rural Ugandan village library and other factors on the academic achievement of secondary school students* (Ph.D). Faculty of the Palmer School of Information and Library Sci-ence, Long Island University.
- Esfandiari Moghadam, A.R; Mohagheghi, H. and Razavi Malairi, Z. (2014). The effect of the activities of the children's and teenagers' intellectual development center libraries on children's creativity (case study: Hamadan city). *Information Research and Public Libraries*, 21 (81), 259-276. (in Persian)
- Etamadifared, M. (2014). Attitudes and behaviors of Iranians in the field of family marriage. *Gender and Family Studies Quarterly*, 2(1), 61-78. (in Persian)
- Fiore, C. & Roman, S. (2010). Summer reading programs boost student achievement, study says. *School Library Journal*, 56(11), 26-29.
- Khaja Noori, B.; Eqavan, S. E. and Riahi, Z. (2013). Relationship between lifestyle and individual and social responsibility, case study: Shiraz high school teenagers. *Humanities and Cultural Studies*, 4(5), 19-36. (in Persian)
- Kharrazi, s. k. & Delgoshee, Y. (2019). Cognitive approach toward & its impact on social responsibility of pre-school children. *Procedia Social & Behavioral Sciences*, 5.2174-2177.
- Kianrad, Z.; Fahim Niya, F. and Nagshineh, N. (2016), evaluation of ancillary services of libraries affiliated to Tabriz public libraries institution and its role in developing the reading culture of its children and teenagers. *Library and information*, 2, 41-60. (in Persian)
- Lauer mann, F. & Karabenick, S. A. (2022). The meaning & measure of teachers sense of responsibility for educational outcomes. *Journal of Teaching & Teacher Education*, 30, 13-26.
- McClure, C. & Bertot, J. (1998). *Public Library Use in Pennsylvania: Identifying Uses, Benefits and Impacts*. Pennsylvania State Department of Education, Harrisburg, PA.
- Maimant-Abadi, Z. (2017), comparing the role of side programs of book readers (reader's meeting, school meeting and reading) on the metacognitive awareness of the study strategies of members of public libraries in Sahne city (Master's thesis). Payam Noor University, Kermanshah, Iran. (in Persian)
- Montgomery, S.E. (2014). Library Space Assessment: User Learning Behaviors in the Library. *The Journal of Academic Librarianship*. 1 (40), 70-75.
- Molahosseini, A.and Barkhordar, B. (1385). Investigating the relationship between self-management skills and employee innovation in organizations in Kerman province. *Journal of humanities and social sciences for management*, 27, 97-112. (in Persian).

- Molai, I.(2011). Identifying ways to improve ancillary services in Isfahan public libraries from the users' point of view based on IFLA and UNESCO guidelines (Master's Thesis). Isfahan University, Isfahan, Iran. (in Persian).
- Muslim, T. and Karimzadeh, M. (2017). The effectiveness of advertising reading plans of public libraries of the country on attracting audience from the perspective of library members: a case study of public libraries in Zanjan province. *Information Research and Public Libraries*, 24(3), 461-478. (in Persian)
- Nemati, P. S.(1386). Preparation and standardization of the test of middle school students in Tehran in two personal and social dimensions. (Master's thesis). Allameh University, Tehran, Iran. (in Persian)
- Nohi, N., Askari, Z, and Moradi, F. (2014, Bahman). Teaching social skills in Kilila and Demeneh (based on cooperation, empathy, responsibility and self-control). The 8th Persian Language and Literature Research Conference (pp. 1511-1495), Zanjan, Iran.
- Omar, D., Othman, S., Omar, K. A. & Ibrahim, M. F. (2017). The Importance of Public Library for Youth Development in Malaysia. *Environment-Behaviour Proceedings Journal*, 2(5), 17-21.
- Otarinia, M. A.(1387). The role of extracurricular group activities on the psychosocial adjustment of exceptional students in Gilan province. *Education of exceptional children*, 87, 13-3. (in Persian)
- Pariurkh, M.(1382). The role of literature for children and teenagers in responding to their needs. *Library and information*, 6(3), 23-26. (in Persian)
- P.K, S. (2017). Role of Public Libraries on Women Empowerment: A Study with Special Reference to District Library Malappuram. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 19(10), 36–42.
- Pekdoğan, S. (2016). Investigation of the Effect of Story-Based Social Skills Training Program on the Social Skill Development of 5–6-Year-old Children. *TED EĞİTİM VE BİLİM*, 41(183).305-318.
- Salehi, M. (2012). Analyzing and evaluating the level of responsibility of high school students in Isfahan as a field of absurd curriculum (Master's thesis). Kashan University, Kashan, Iran. (in Persian)
- Sarafzadeh, M.; Mohammadi Monfard, R. and Ezra Saqli, M. (2016). Library as a place for social interaction. *Scientific Communication Monthly*, 2(42),1-10. (in Persian)
- Sin, S.C. & Kim, K.S. (2008). Use and non-use of libraries in the information age: A logistic regression analysis of household characteristics and library services. *Journal of Library & information science Research*, 30 (3), 207-215.
- Shechtman, Z. (2005). Impact of Life Skills Trailing on Teachers Perceived Environment and Self Efficiency. *Journal of Educational Research*, 98, 144-154.
- Shokohian, M.(2019). Investigating the information needs of 15-18-year-olds from the libraries covered by Isfahan public libraries institution (Master's thesis). Isfahan University, Isfahan, Iran. (in Persian)
- Schultz, Duane P; Schultz, Sydney. Ellen (1400). Theories of personality. Translated by Yahya Seyed Mohammadi. Tehran, veriaeh. (in Persian).
- Suri, S. (2015). Identifying the interior design elements of public libraries compatible with Iran's social, technical and economic conditions: Redesigning the interior of Shahid Dastghib Public Library (Master's Thesis). Kharazmi University, Tehran. (in Persian).
- Talebi, A. T., and Khosbin, Y. (2011). Social responsibility of teenagers. *Social Science Quarterly*, 59, 238-208. (in Persian).
- Tuttle, J. (2006). Positive Adolescent Life Skills Training for High-Risk Teens: Results of a Group Intervention Study. *Pediatr Health Care*, 20(3), 181-191.
- Zimmerman, B. J. & Kitsantas, A. (2005). Home work practices & academic achievement: the mediating role of self- efficacy & perceived personality belief. *Journal contemporary Education Psychology*, 30, 397- 417.